

דיני תשעה באב בעידן הקורונה - הוראת שעה [תשפ"א]

רחיצה:

תשעה באב אסור ברחיצה וסיכה (שו"ע סימן תקנ"ד סעיף א'), וסיכה שאינה של תענוג מותר (שו"ע שם סעיף ט"ו), ולפי זה פשוט דלהעביר הזוהמא מותר (ביאור הלכה שם ד"ה סיכה), וכן בתקופת קורונה יכול לנקות ידיו באלכוהול וכיוצא (מהרש"א שטרן במכתב ערב ראש חודש אב תש"פ), וכן מי שיש לו תסמינים יכול להתרחץ במים קרים, אם יש לו צורך בכך.

תענית:

תשעה באב חמור יותר משאר צומות דרבנן, אך כיון שהצום הוא מעת לעת שלם, יש אופנים שבמקום הצורך יש להקל בתקופה זו שהתפשט נגיף הקורונה בכל רחבי תבל.

הבעיה מתחזקת בשל ההערכה שהרופאים עצמם אינם בקיאים דיים במהות הנגיף, ובוודאי שאינם בקיאים בהלכה הנגזרת מכך, ולכן אין ביכולתם להתייחס בצורה נכונה לגדרי סכנה וספק סכנה.

ולמעשה, הורה הגר"י זילברשטיין שליט"א (מובא בקול ברמה מנחם אב תש"פ) ע"פ הביאור הלכה (בסימן תקנ"ד סעיף ו' ד"ה במקום חולי, הנ"ל, וע"פ קובץ תשובות חלק א' סימן ב"ז), שאף שבחולה אין צריך אומד, דבמקום חולי לא גזרו רבנן, אולם במקום שהוא בריא, ואכתי המחלה לא פגעה בו, דהיינו שאינו בגדר חולה, ורק שקיים חשש שמא יפגע ממחלה המתהלכת, על זה כתב הביאור הלכה שיאכל בשיעורים, שהתענית לא נעקר בזה.

ולכן, מהנאמר לעיל, יוצא ד' חילוקים:

- האנשים שמרגישים טוב, ואינם נמצאים בבידוד, יצומו כרגיל, [ואנשים מבוגרים ישתדלו לשהות בבית, ולא לצאת לחוץ].
 - מי שנדבק במחלה, ויש לו תסמינים, אף שהם קלים, [כגון חוסר טעם וריח], לא יצום כלל, כי במקום חולי לא גזרו חכמים, למרות שאין בו סכנה, וכל שכן כשנמצא בסכנה, ויאכל כרגיל (גר"י זילברשטיין שם), וי"א שאם יש לו רק תסמינים קלים, עליו להתחיל לצום, ואם חש ברע יפסיק (מפי מהרש"א שטרן והגר"י יוסף במכתב ז' אב תש"פ), וכן ה"ה למי שאינו סובל מתסמינים כלל, יתחיל לצום ואם חש ברע יפסיק.
 - הנמצא בבידוד, ויש ספק אם נדבק במחלה, י"א ע"פ דברי הקובץ תשובות (שם) שאם יש חשש שמא יפגע ממחלה המתהלכת, יאכל פחות מכשיעור, [היינו כשני שליש ביצה, בערך 23 גרם], וישתה שיעור של פחות ממלא לוגמיו [בבן אדם בינוני הוא 40 סמ"ק] כל תשע דקות, ואם קשה לו, יכול להקל כל ארבע דקות (הגר"י זילברשטיין), אך י"א שכיון שמי שנמצא בבידוד אינו חולה ודאי, אלא ספק חולה, לכן יש לו לשתות [בשיעורים כנ"ל], כי בלי לשתות מגביר את החשש לקרישיות יתר, אך יש להימנע מאכילה, כי בדרך כלל האכילה לא מעלה ולא מורידה לגבי רוב סוגי המחלות (הרה"ג שמואל יוסף שטיצברג), וי"א שמי שנמצא בבידוד מחמת שהיה בקרבת חולה מאומת, עליו להתחיל לצום, ואם מרגיש לא טוב, יפסיק (מפי מהרש"א שטרן ביום ה' אב תש"פ).
 - מי שהיה חולה מאומת ונתרפא, פטור מהתענית עד שיחלוף שבוע מאז שנתרפא, ואם עדיין הוא חלש כתוצאה מהמחלה, פטור מהתענית.
- וכן מי שהיה לו חום משלשים ושמונה מעלות ומעלה, במשך ארבעים ושמונה שעות [פחות או יותר], אף ללא תסמינים כלל, אינו צריך לצום, ורק אם עבר שבוע לפחות מחלוף החום, יתחיל לצום.
- בריא המתענה בתשעה באב, ותוך כדי הצום קיבל חום גבוה עד לערך 39 מעלות, או שהתעלף, או שמרגיש חולשה גדולה וסחרחורות עד שקרוב לעלפון ורואים שפניו משתנים, או שנחלש כל כך עד שאינו יכול לרדת ממיטתו, או שהקיא וכיוצא, מאכילים אותו מיד (עיין ערוך השלחן סימן תר"ח סעיף א' ופסקי תשובות שם סוף ס"ק א').

כל אלו שאינם צריכים לצום, אסור להם להחמיר על עצמם, כי זה חשש סכנה (משנה ברורה סימן תקנ"ג ס"ק ד').

כל אלו שאינם צריכים לצום, או שיש להם לאכול פחות מכשיעור, ישתדלו לא לאכול מאכלי תענוג, וכן יש להם לקיים כל שאר דיני אבלות. במהרה יקויים בנו (ישעיהו פרק ס' פסוק כ' ופסוק כ"ב ופרק ס"ב פסוק ג') לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף, כי ה' יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך, הקטון יהיה לאלף, והצעיר לגוי עצום, אני ה' בעתה אחישה, והיית עטרת תפארת ביד ה' וצניף מלוכה בכף אלהיך, אמן.